

зарубіжної літератури Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського **Олена Боровська** виголосила доповідь «Морфосинтаксичні моделі речень з партиципами в сучасній німецькій мові». Спираючись на досягнення генеративної граматики Н. Хомського, дослідниця виділила десять базових моделей речень з партиципами в сучасній німецькій мові на підставі їхніх граматичних ознак та в реалізації їхніх синтаксичних функцій (предиката (частини перифрастичних дієслівних форм та предикатива), ад'юнктивів, атрибутів, зовнішнього і внутрішнього аргументів). На думку дослідниці, ключовими при описі базових моделей виявляються такі моменти: участь партиципів в утворенні перифрастичних форм дієслова; обов'язковий чи факультативний характер відношення партиципів з фінітним дієсловом вихідного речення; сполучення партиципа з допоміжним, копулятивним чи повнозначним дієсловом; утворення партиципом залежної клаузи; розташування партиципальної клаузи у вихідному реченні та можливості її переміщення; наявність обов'язкових або факультативних комплементів партиципа; наявність форманта *zu*.

Важливість застосування здобутків конструкційної граматики для моделювання синтаксичних фразеологізмів української мови обґрунтовано в доповіді кандидата філологічних наук, доцента, докторанта кафедри загального та прикладного мовознавства і слов'янської філології Донецького національного університету **Ганни Ситар**. У виступі синтаксичні фразеологізми кваліфіковано як один із різновидів конструкцій – конвенційних і некомпозиційних мовних знаків, форма та значення яких не можуть бути пояснені тільки за допомогою поєднання форми та значення їхніх компонентів; визначено принципи побудови багатопланової бокс-діаграми як основного формального методу конструкційної граматики, який покликаний не тільки втілити форму конструкції, але й відобразити особливості її семантики, прагматики та просодики.

Завершила засідання доповідь доктора філологічних наук, професора, член-кореспондента НАН України, в.о. завідувача кафедри загального та прикладного мовознавства і слов'янської філології Донецького національного університету **Анатолія Загнітка** «Типологія локатива у структурі речення: особливості реченнєвого моделювання». Лінгвіст проаналізував особливості локатива в реченнєвій структурі з простеженням закономірностей співвідношення його вияву у поверхневій та глибинній будові речення. Учений констатував, що в лінгвістичній літературі прийменниково-відмінкові конструкції інтерпретують з опертям на різні вектори простору, визначаючи основним розміщення предмета і/або його рух щодо відповідного / відповідних орієнтирів. Семантична кваліфікація локатива ґрунтована на закономірностях співвідношення в реченні номінативного й екзистенційного начал і встановленням внутрішнього значеннєвого диференціювання локатива. На думку Анатолія Загнітка, моделювання речень із позиційно визначеним статусом локатива у його структурі має ґрунтуватися на відбитті його семантичної варіативності, специфіки формального вираження з опертям на семантичну типологію предикатів, основним вираженням яких у реченнях із регулярним, обов'язковим локативом, є активно валентні дієслова.

Програма семінару знаходиться у вільному доступі на Лінгвістичному порталі (<http://mova.dn.ua/>). Матеріали, подані учасниками, будуть опубліковані у збірнику наукових праць «Грамматичні студії» (випуск 2).

Учасники семінару відзначили важливість подібних наукових заходів для розвитку мовознавчої науки та дійшли згоди провести наступний семінар у Донецькому національному університеті за два роки. Темою наступного семінару обрано «Міждисциплінарність у лінгвістичних дослідженнях».

*Ганна Ситар, к.філол.н., доцент,
докторант кафедри загального та прикладного мовознавства
і слов'янської філології Донецького національного університету (м. Вінниця)*

ПАНОРАМНІСТЬ ЛІНГВОСЛОВ'ЯНСЬКИХ СТУДІОВАНЬ: ХРОНІКА МІЖНАРОДНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ «СЛОВО І РЕЧЕННЯ В СУЧАСНИХ СЛОВ'ЯНСЬКИХ МОВАХ: ОПИС, ПОРІВНЯННЯ, ПЕРЕКЛАД» (м. Вроцлав, 12–13 травня 2016 р.)

Сучасні дослідження слов'янських мов є досить запитуваними в силу активізації контактів і потреби встановити загальні та особливі навантаження певних утворень, граматичних форм, категорій та ін. Це підтвердила і чергова Міжнародна конференція «Слово і речення в сучасних слов'янських мовах : опис, порівняння, переклад» («Wyraz i zdanie w językach słowiańskich : opis, konfrontacja, przekład»), що відбулася 12–13 травня 2016 року у Вроцлавському університеті (Польща). Привабливістю конференції постає те, що в тяглоті усіх тринадцяти форумів славістів активними є доповіді науковців майже з усіх слов'янських просторів. Цьогорічна конференція була урочисто розпочата присудженням почесного звання *dكتور honoris causa* професорові Сюзанні Тополінській, члену Македонської академії наук і мистецтв. На пленарному засіданні вона виголосила змістовну доповідь «*Чи є генітив відмінком?*» (*Czy genitiv to przypadek?*). Пленарна дискусія була продовжена виступами М.Ф. Алефіренка (Росія, Белгород) «Слово і речення в мовленнєвмисленнєвій діяльності», О.В. Іванової (Росія, Санкт-Петербург) «Проблеми зіставного синтаксису слов'янських мов», Т.І. Вендіної (Росія, РАН) «Загальнослов'янський лінгвістичний атлас і порівняльна граматики слов'янських мов», А.П. Загнітка (Україна, Вінниця) «Лінгвосоціумне портретування

мовної особистості: епістолярна дискурсивна практика», М. Гроховського (Польща, Торунь) «*Лад операторів загальної квантифікації у польській мові*» (*Szyk operatorów kwantyfikacji ogólnej w języku polskim*), А. Желе, Б. Керна (Словенія, Любляна) «*Зміни в лексиці і граматиці сучасної словенської мови*» (*Sprememble v leksiki in skladnji v sodobni slovenščini*), М. Грдлічки (Чехія, Прага) «*Дидактична граматика як джерело знань і натхнення*» (*Didaktická gramatika jako zdroj poznání a inspirace*).

Тяглість обговорюваних проблем сучасних слов'янських мов у розрізі порівняння, опису та перекладу була продовжена на чотирьох секційних засіданнях, де активними поставали проблеми: 1) перцептивного позначення в російській народній казці (О.А. Мещерякова (Росія, Єлець)); 2) концептів «батько» і «син» у польському та російському лінгвокультурному просторах (А. Сігарський (Польща, Познань)); 3) найменування хліба і пекарських виробів у польській та російській мовах (Н.Є. Ананьєва (Росія, Москва)); 4) назовництва грибів (макроміцети) в українській та польській мовах (П. Йожвікевич (Польща, Вроцлав)); 5) особливостей спортивної термінології в російській та польській мовах (на прикладі термінології велосипедного спорту) (Г. Вільк (Польща, Шльонськ)) та ін.

Не залишилися поза увагою також питання а) пропріального ландшафту української мови після Революції Гідності : нормативно-правова база і практика (О. Белей (Польща, Вроцлав)); б) семіотичний і семантичний статус літературних онімів із перспективи їх тлумачення (на матеріалі польського і російського перекладу саги про Пітера Потера) (К. Рахут (Польща, Познань)).

Друга секція охоплювала дослідження проблем: 1) історії двомовної російсько-польської та польсько-російської лексикології (А.В. Бабанов (Росія, Санкт-Петербург)); 2) принципів побудови російсько-польського словника розмовного мовлення (Д. Дужиловська (Польща, Вроцлав)); 3) транслітерації і транскрипції білоруських виразів (Р. Калета (Польща, Вроцлав)); 4) прагматичної функції написів на футболках і способи її вираження в чеській мові (К. Дембська (Польща, Торунь)); 5) комунікативної тактики суперечки й образи (Д. Питель-Пандей (Польща, Вроцлав)) та ін.

Актуальними були і запропоновані підходи до висвітлення вияву германізмів у чеській мові (С. Табол (Польща, Вроцлав)), аналізу статусу чорногорської мови з концептуальним розглядом мовної політики в Чорногорії після 1991 року (Г. Ярошкевич (Польща, Вроцлав)), простеження конкурентності запозичень із рідномовними лексемними одиницями (на матеріалі чеської та словацької мов) (Л. Птах (Польща, Вроцлав)), навантаження варшавського говору як посередника в запозиченнях росіянізмів польською мовою (Б. Юшак (Польща, Вроцлав)) і под.

У межах третьої секції було охоплено питання а) морфологічного розмаїття у меджимурському діалекті (Д. Блажека (Хорватія, Загреб), б) теоретичних і прикладних проблем синкретології (синкретизм як науково-дослідницька парадигма опису й зіставлення мов) (Л. Вобожил (Чехія, Оломоуць)), в) системи членів речення з урахуванням синкретичних явищ (В. Словак (Чехія, Оломоуць)), г) демінутивності в чеській і польській мовах (С. Шкотова (Чехія, Прага), г) тенденцій розвитку футурума в сербській мові у світлі балканології (А. Карасинський (Польща, Торунь)), д) польських еквівалентів хорватського прийменника *unatoč* (С. Дакович (Польща, Вроцлав)) та ін.

Четверта секція містила досить актуальні підходи до висвітлення проблем 1) статусу сучасної македонської літератури (*Dlaczego literatura macedońska nie chce być tzw. Literature mniejszą? Próba rekonesansu*) (Й. Суєцька (Польща, Варшава)); 2) македонсько-грецька конвергенції у фонетиці (І. Савицька (Польща, ПАН)); 3) семантична деривація в македонській мові (на матеріалі праслов'янської лексики) (М. Марковик (Македонія, Скоп'є)); 4) значення дієслівного префікса *из-* у македонській мові та його польські еквіваленти (С.-С. Тофоська (Македонія, Скоп'є)), а також розгляд питань, пов'язаних з особливостями македонського державного гімну в розрізі усталеної фольклорної традиції (Б. Зелінський (Польща, Познань)), функціонування *macedońcyk – macedończysu* в сербських дипломатичних документах (М. Димарський (Польща, Вроцлав)). Актуальним був і аналіз демінутивації в македонській та польській мовах зі спробою встановлення механізмів деривації та визначення основ класифікації (Я. Соколовський (Польща, Вроцлав)), характеристика заперечення в конструкціях з дієсловом «*czekać*» (І. Лучкова).

Обсяг і тематика доповідей, численні дискусії на пленарному та секційних засіданнях засвідчили актуальність проблем сучасної слов'янської лінгвістики, спроби осмислення загальнослов'янських явищ із використанням новітніх лінгвопарадигмальних підходів і тлумачень.

Анатолій Загнітко, д.філол.н., професор,
член-кореспондент НАН України, в.о. завідувача кафедри
загального та прикладного мовознавства і слов'янської філології
Донецького національного університету (м. Вінниця)

**РОЗВІЙ УКРАЇНІСТИЧНИХ СТУДІОВАНЬ:
ХРОНІКА МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
«УКРАЇНІСТИКА: ВЧОРА, СЬОГОДНІ, ЗАВТРА...» (м. Познань, 19–20 травня 2016)**

Сучасна україністика має активні студіювання в Україні та поза її межами, що підтвердила Міжнародна наукова конференція «*Україністика: вчора, сьогодні, завтра...*» (*Ukrjinistyka: wczoraj, dzisiaj,*